

Rapport 2006:92

Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll

Nya lyktstolpar i Lindbladsparken

RAÄ 5
Skänninge stad
Mjölby kommun
Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

Nya lyktstolpar i Lindbladsparken

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och metod	4
Undersökningresultat	5
Källor	6
Tekniska uppgifter	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

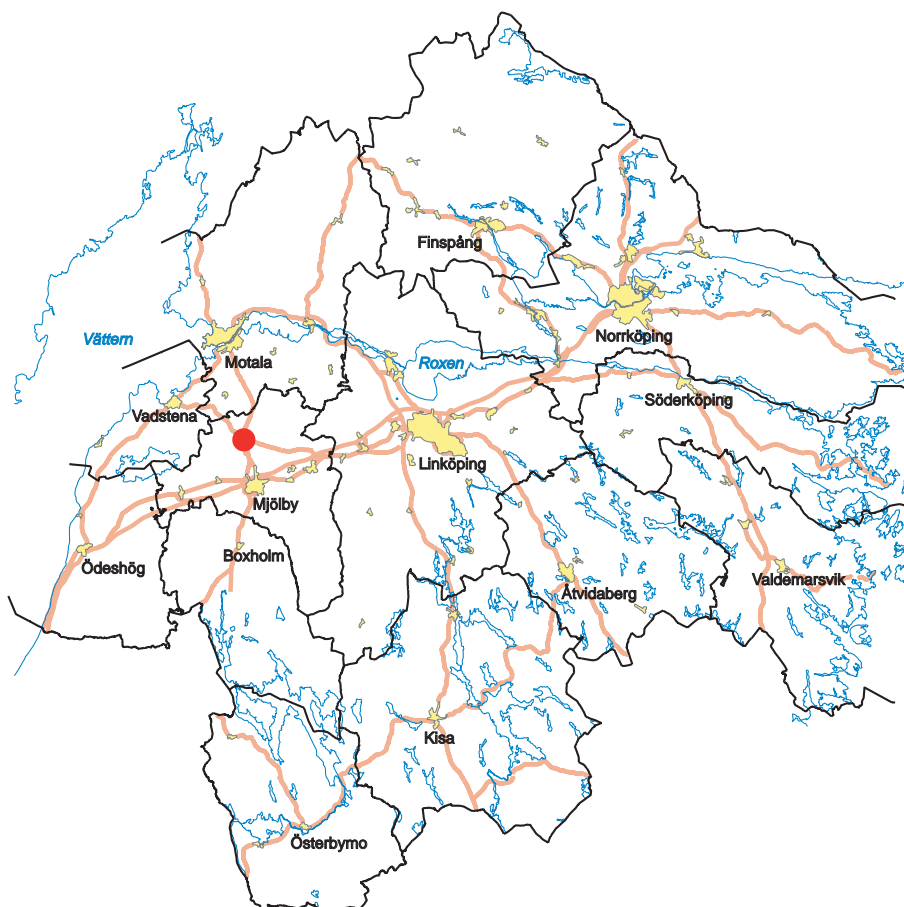
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

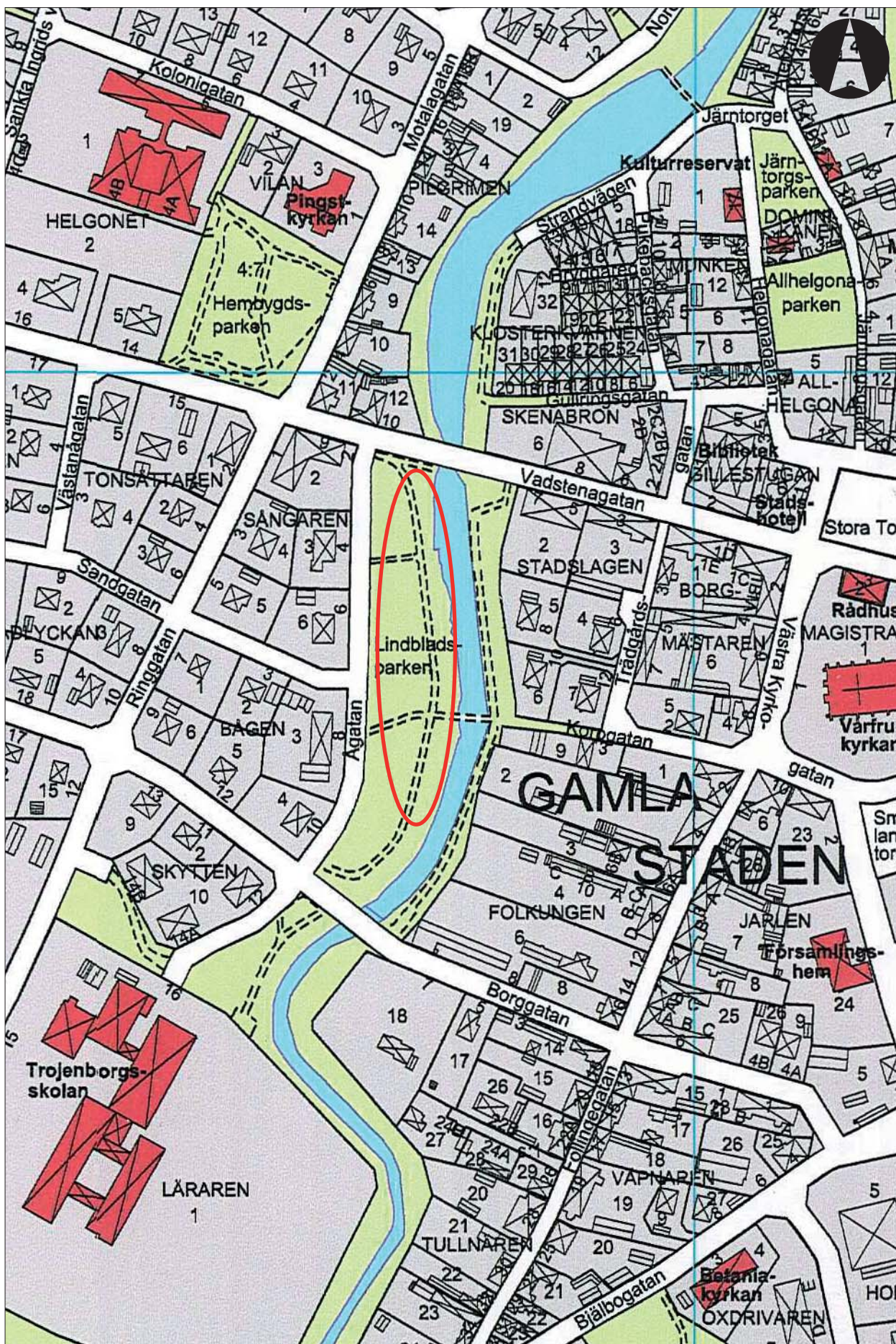
Sammanfattning

Under december 2006 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktning för nya belysningsstolpar med tillhörande ledningar i Lindbladsparken i Skänninge. Arbetet utfördes på uppdrag av Mjölby Kraftnät AB.

Schaktningen för lyktstolpsfundamenten och den tillhörande elledningen berörde endast moderna fyllnadsmassor och påförd matjord. Ett mörkare lager, tolkat som ett kulturlager, iaktogs på 0,8 m djup på platserna för de två nordligaste lyktstolpsfundamenten. Detta lager berördes inte av schaktningarna, varför det inte undersöktes närmare. För ledningsdragningen mellan belysningsstolparna schaktades endast ner till ca 0,5 m djup.

Ann-Charlott Feldt
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Adresskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:2500.

Inledning

Under december 2006 utförde Östergötlands läns-museum en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktning för nya belysningsstolpar med tillhörande ledningar i Lindbladsparken i Skänninge. Arbetet utfördes på uppdrag av Mjölby Kraftnät AB.

Den antikvariska kontrollen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Uppdrags-givaren stod för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för fält- och rapportarbete var undertecknad. Sammanlagt omfattade arbetet ett lednings-schakt på ca 150 m, samt tre lyktstolpsfundament på Skenaåns västra sida. Arbetet utfördes i utkanten av RAÄ 5, Skänninges medeltida stadsområde.

Områdesbeskrivning

Skänninge är beläget centralt i ett öppet jordbruks-landskap. Staden tycks ha vuxit fram successivt under 1000- och 1100-talet och omnämns första gången år 1178. Staden når sin höjdpunkt under senare delen av 1200-talet och 1300-talet. 1400-talet innebar en stark tillbakagång och under 1500-talet verkar Skänninge snarast haft karaktär av förstörd bondby.

Generellt är kulturlagren i Skänninge diffusa och svåra att datera. Brandlager från de stora stadsbränderna kan bara spåras fläckvis i staden. Sannolikt har bebyggelsen varit gles i förhållande till många andra medeltida städer. Detta gör att begränsningarna för den medeltida staden är osäkra. Vid undersökningar inom och i anslutning till stadsområdet har både för-historiska och tidigmedeltida lämningar påträffats vid flera tillfällen, vilket antyder en platskontinuitet från järnåldern och fram till dagens stad (Feldt 2004).

Stadens två äldsta stenkyrkor, Allhelgonakyrkan (RAÄ 11, Skänninge) och S:t Martins kyrka (ingår i RAÄ 1, Skänninge), var belägna på varsin sida om Skenaån. De dateras båda till 1100-talet. S:t Martins kyrka, väster om Skenaån, omnämns första gången i en donationshandling för ett nunne-kloster (S:ta Ingrids kloster) som upprättades senast år 1275 (DS 885). Vid undersökningar 1939 påträffades tre i stort sett intakta gravar med s k runristade gravmonument (Wallenberg 1984). Gravarna ses som ett indicium på att stenkyrkan föregåtts av en träkyrka med en kristen begravningsplats redan under missionstid.

Längs Skenaån, på den norra sidan om Vadstena-gatan har kraftiga, flerskiktade och feta kulturlager påträffats (Feldt i manus a). Endast ett fåtal undersökningar har genomförts söder om Vadstena-gatan, på Skenaåns västra sida. När en ny gång- och cykelbro anlades över Skenaån i höjd med Korp-gatan påträffa-

des endast kraftiga påförda sentida utfyllnadsmassor på platsen för brofundamenten på åns ömse sidor (Feldt 2003).

I Lindbladsparken och Sandgatan utfördes undersökningar i samband med schaktningar för VA (Feldt 2000). Vid detta tillfälle framkom inga lämningar efter medeltida bebyggelse. Några spår efter äldre strandskoningar på åns västra sida kunde inte heller ses vid det tillfället. Eftersom schaktet endast berörde en kort sträcka längs ån kunde inte äldre lämningar uteslutas vare sig uppströms eller nedströms. Schaktsträckningen i Sandgatan berörde vid det tillfället endast sentida fyllnadsmassor.

I Ågatan intill Vadstena-gatan påträffades kulturlager och en anläggning under dessa som tolkats som en möjlig kokgrop (Hörfors 1991). Vid den aktuella undersökningen konstaterades tre äldre gatunivåer i Ågatans sträckning. Inga daterande fynd påträffades i anläggningarna och någon säker begränsning åt söder av de äldre gatunivåerna kunde inte fastställas vid undersökningen.

I tomtmark i kvarteret Sångaren 5 (Ringgatan 5) strax väster om Lindbladsparken har två stolphål påträffats, samt ett dike med skärviga och skörbrända stenar i fyllningen. Ett ben från diket har daterats genom ¹⁴C-analys till 1000-1100-talen e Kr (Feldt 2006).

Syfte och metod

Det huvudsakliga syftet med förundersökningarna var att tillse att fast fornlämning kom till skada i så liten utsträckning som möjligt. Detta skulle ske genom att schaktsträckningen, om möjligt, justerades i höjd- eller sidled. Fast fornlämning som påträffades skulle undersökas och dokumenteras avseende karaktär och omfattning. Påträffade lämningar skulle om möjligt även dateras.

Det är betydelsefullt för tolkningen av Skänninges medeltida utveckling att fastställa kulturlagrens utbredning väster om Skenaån under olika perioder av medeltiden. Tidigare undersökningar i anslutning till det berörda området har visat på spridda och delvis odaterade lämningar. Någon säker begränsning har inte kunnat göras av vare sig dessa lämningar eller den medeltida staden. Schakten bedömdes trots sin begränsade omfattning ha potential att lämna viktig kompletterande information till de tidigare påträffade lämningarna.

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktningarna. Schakten grävdes med maskin. Sammanlagt uppgick markingreppen till en sträcka på ca 150 löpmeter. Schaktdjupet för ledningen

Figur 3. Utsnitt ur Stadskartan med ledningssträckorna och belysningsstolparna markerade.

var ca 0,5 m och för lyktstolpsfundamenten 0,8 m. Schakten mättes in och markerades på karta. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands läns-museum.

Undersökningsresultat

Schaktningen för både lyktstolpsfundamenten och den tillhörande ledningen berörde endast moderna fyllnadsmassor och påförd matjord. I botten på de

två nordligaste schakten för lyktstolpsfundamenten, på ca 0,8 m djup, iaktogs ett mörkare lager. Detta tolkades som ett kulturlager. Lagret berördes inte av schaktningarna, varför det inte undersöktes närmare. I det södra schaktet för lyktstolpsfundament berördes endast moderna fyllnadsmassor.

Källor

- Diplomatarium Suecanum (DS). 2001. *De svenska medeltidsbrevens i Svenskt Diplomatariums huvudkartotek*. CD version 2 Riksarkivet
- Feldt A-C. 2000. *VA-schakt väster om Skenaån*. Lindbladsparken, Sandgatan och Ture Långs väg, Skänninge, Östergötland. Rapport 2:2000. Östergötlands länsmuseum
- Feldt A-C. 2003. *Ny bro över Skenaån. Vid Skenaån, mellan Borggatan och Vadstenagatan*. Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll. Skänninge. Östergötland. Rapport 89:2003. Östergötlands länsmuseum
- Feldt A-C. 2004. *Före staden. Preurbana lämningar i Skänninge*. C-uppsats. Institutionen för Arkeologi och Antik historia. Uppsala universitet
- Feldt A-C. 2006. *Diken, stolphål och trädgårdsodling. Västanå, Skänninge*. Arkeologisk förundersökning/antikvarisk kontroll. Skänninge. Östergötland. Rapport 2006:32. Östergötlands länsmuseum
- Feldt A-C. i manus a. *Kriminalvårdsanstalten i Skänninge - Vikingatid och medeltid mellan kloster och hospital*. Basrapport. Arkeologiska undersökningar 2003 och 2004. Kv Östanå 6, Kriminalvårdsanstalten, Skänninge. Rapportmanus. Östergötlands länsmuseum
- Feldt A-C. i manus b. *Fjärrvärme Västanå*. Arkeologisk förundersökning 2000. Västanå, Skänninge. Rapportmanus. Östergötlands länsmuseum
- Hörfors O. 1991. *Ågatan/Vadstenagatan och Återvändsgränd 1 och 6. Skänninge stad*. Arkeologisk förundersökning. Rapport Östergötlands länsmuseum
- Tagesson G. 2002. *Biskop och Stad – aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping*. Lund Studies in Medieval Archaeology 30. Stockholm
- Wallenberg B. 1984. *Grav under runhällar i Skänninge*. Stockholm

Tekniska uppgifter

Områden	Lindbladsparken
Stad	Skänninge
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 5
Ekonomiska kartans blad	085 51 (8F 5b Biskopsberga)
Koordinater	X 6475943 Y 1457768 X 6474880 Y 1457775
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning / antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens diarienummer	431-16691-05
Länsstyrelsens beslut	2006-09-26
Länsstyrelsens handläggare	Annika Helander
ÖLM diarienummer	394/06
ÖLM projektnummer	530542
Uppdragsgivare	Mjölby Kraftnät AB
Kostnadsansvarig	Mjölby Kraftnät AB
Fältarbetsledare	Ann-Charlott Feldt
Personal	-
Fältarbete	2006-12-11
Total sträcka	Ca 165 löpmeter
Foto	Nej
Fynd	Nej
Analyser	Nej
Grafik	Ann-Charlott Feldt
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2006:92 © Östergötlands länsmuseum

Under december 2006 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktning för nya belysningsstolpar med tillhörande ledningar i Lindbladsparken i Skänninge. Arbetet utfördes på uppdrag av Mjölby Kraftnät AB. Schaktningen för lyktstolpsfundamenten och den tillhörande ledningen berörde endast moderna fyllnadsmassor och påförd matjord. Ett kulturlager iakttogs på 0,8 m djup på platserna för de två nordligaste lyktstolpsfundamenten. Detta lager berördes inte av schaktningarna, varför det inte undersöktes närmare.